

HID - Drobilica

Godina IV, veljača 2007, br. 1

UDK 0+061

ISSN 1845-4569

Uvodnik

Poštovani čitatelji,

zadovoljstvo nam je što možemo objaviti vijest da je članica Upravnog odbora HID-a i naše redakcije Živana Heđbeli počela ovu godinu s doktoratom iz područja arhivistike. Čestitamo!

Također, moramo se osvrnuti na neprimjeren način na koji se kod nas počinju štiti autorska prava. Nitko ne dvoji oko toga da autorska prava trebaju biti zaštićena. Međutim, smeta nas način donošenja tih mjera. Radi se o privatnom dogovoru dviju strana umjesto više njih koje su morale biti uključene u pregovore, dok se račun ispostavlja javnosti kao trećoj strani bez ikakve javne rasprave. Ostaje gorak dojam da se pod krinkom zaštite autorskih prava (i spominjane postojeće prakse u zapadnom svijetu) po svemu sudeći, isključivo radi o smišljenom sustavu nedovoljno pravedne distribucije tako prikupljenih sredstava u strogo selektivne džepove. Naime, nije riješeno pitanje pravične nadoknade prava ne samo autorima, nego i svim pojedinim izvođačima glazbenih (filmskih?) djela kako bi to već trebalo biti ako se slijedi složenu problematiku autorskih prava, a još je manje jasno kako će ZAMP štiti prava svih mogućih inozemnih izvođača (za što je također zadužen) čija se glazba valjda i više sluša (kopira) od domaće. Budući da je sporazum postignut nakon pregovora koji su, kako doznajemo, iza leđa javnosti trajali dulje vrijeme, iako još uvijek nisu do kraja utvrđeni kriteriji raspodjele novca, to nam otkriva na koji se način pristupilo ovom pitanju i zašto. Stoga ne iznenađuje da bez odgovora ostaju svi logički argumenti koje je javnost naknadno suprostavila ovakvom volontarističkom namećanju vlastitih interesa. Takav način pristupanja rješavanju ozbiljnog pitanja naknade autorskih prava ubuduće bi se možda moglo vratiti kao medvjeda usluga ovoj problematici kada se bude trebala iznova i pravičnije urediti.

S poštovanjem,

Ivo Tokić

Sadržaj

HID podržava prijavu članova na natječaj Nacionalne zaklade za razvoj civilnog društva	str. 2
Peticija za otvoren pristup rezultatima istraživanja financiranih iz javnih izvora	2
Nova doktorica informacijskih znanosti: Živana Heđbeli	3
ZAMP-ov pristup: svakog građanina barem na jedan dan u zatvor	4
Sporazum o zaštiti autorskih prava i neki komentari s foruma	4
Drugi regionalni forum: Utvrđivanje istine o ratnim zločinima i sukobima	6
400. obljetnica NSK: Četiri stoljeća 'memorije hrvatskoga naroda'	7
7. seminar knjižnica u sustavu znanosti i visoke naobrazbe: Knjižnice i korisnici	7
Okrugli stol: Hrvatski znanstveni elektronički časopisi	8
9. dani specijalnih i visokoškolskih knjižnica: Iskorak prema knjižničnom sustavu Voyager	8
Informacijska tehnologija i novinarstvo	9
Novi broj Arhivskog vjesnika	9

HID podržava prijavu svojih članova na natječaj Nacionalne zaklade za razvoj civilnog društva

Nacionalna zaklada za razvoj civilnog društva, Kušlanova 27, Zagreb <http://zaklada.civilnodrustvo.hr/> objavila je natječaj za sufinanciranje sudjelovanja predstavnika udruga iz Hrvatske na međunarodnim skupovima u inozemstvu. Detalji, pravila i prioriteta mogu se pogledati na internet stranici zaklade http://zaklada.civilnodrustvo.hr/files/doc/natjecaji/obraci_i_upute/pp-5/pp5ab-2007/natjecaj-2007A.pdf.

Zaklada financira troškove prijevoza, smještaja i kotizacije, do visine 70% ukupnih ukupnih troškova. Prema odluci Upravnog odbora HID-a održane 25. siječnja 2007. HID će podržati prijavu svojih članova na taj natječaj, koji je otvoren tokom cijele 2007. godine. Upravni odbor HID-a će razmatrati prijave i odlučivati o podršci prema kriterijima Zaklade.

Prvom kandidatu kome Upravni odbor pruži podršku i koji dobije odobrenje Nacionalne zaklade za razvoj civilnog društva HID će pokriti preostalih do 30 % troškova prisustvovanja skupu. Ostalim prijavljenim kandidatima pružit će samo administrativnu podršku prilikom prijave na natječaj. Kandidati moraju biti članovi HID-a i imati plaćenu članarinu. Prijave slati preporučenom poštom na adresu: Tibor Toth, PLIVA I & R d.o.o. Prilaz b. Filipovića 29, 10000 Zagreb

Tibor Tóth

Peticija za otvoren pristup rezultatima istraživanja financiranih iz javnih izvora

Peticija (Petition for guaranteed public access to publicly-funded research results) se odnosi na sredstva i projekte EU. Zahtijeva se da najduža vremenska zabrana između publiciranja rezultata istraživanja i njihove objave u otvorenom (besplatnom) pristupu može biti do 6 mjeseci.

Peticija je dostupna na adresi <http://www.ec-petition.eu/>, a otvorena je 17. siječnja 2007. i do 7. veljače 2007. potpisalo ju je 18.150 institucija i pojedinica. HID je e-mailom već 18. siječnja zamolio svoje članove i prijatelje da potpišu peticiju, a u ime HID-a ju je predsjednik potpisao među prvima, budući da su iskazani zahtjevi u skladu s programskom orijentacijom HID-a.

Peticija se i dalje može potpisivati na nevedenoj web adresi, te može se vidjeti i popis potpisnika. Nakon što ju je potpisalo 15.000 potpisnika, napravljena je i statistička analiza potpisnika po zemljama i vrsti institucija. Iz analize dostupne na spomenutoj stranici vidi se da je dotad iz Hrvatske bilo 109 potpisnika, prema 36 iz Slovenije ili 172 iz Austrije. Prema tome, može se kazati da u ovom pokretu u borbi za otvoren pristup znanstvenim informacijama nismo zaostali. Veći je problem što su iz Hrvatske potpisnici prvenstveno pojedinci.

Povodom potpisivanja peticije od strane predsjednika Mađarske akademije znanosti profesora E. Sylvester Vizia (u ime te akademije), jedan od ključnih ljudi pokreta za otvoren pristup Stevan Harnad ukazao na značajnu ulogu osoba iz Panonije u cijeloj toj priči. Najprije, da je pokret započet 2001. u Budimpešti u "Budapest Open Access Initiative" (BOAI) i to od strane mađarskog filantropa Georga Sorosa (alias György Soros) i njegovog Open Society Institute (OSI) <http://www.soros.org/openaccess/>. Zatim da je Norbert Kroó, potpredsjednik Mađarske akademije znanosti bio jedan od ključnih ljudi u formuliranju dokumenta „European Research Advisory Board Final Report“ http://ec.europa.eu/research/eurab/pdf/eurab_scipub_report_recomm_dec06_en.pdf koji je posvećen europskoj politici samoarhiviranja radova s otvorenim pristupom. Inače i Stevan Harnad, alias Hernád István, je također potekao iz Mađarske i dopisni je član Mađarske akademije znanosti. Nakon toga ne treba nas čuditi da predmetnu peticiju potpisuje i predsjednik te akademije.

Iako je to u svjetskim razmjerima beznačajno, za Hrvatsku ipak važnu ulogu ima i HID u pokretu za otvoren pristup, pa ne zaboravite da je predsjednik HID-a i potpisnik ovih redaka je također Mađar iz Panonije.

Tibor Tóth

Nova doktorica informacijskih znanosti

Živana Heđbeli: Institucije državne uprave Republike Hrvatske od 1990. do 2004. godine

Živana Heđbeli je početkom ove godine doktorirala na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu arhivistiku s temom o institucijama državne uprave Republike Hrvatske od 1990. do 2004. godine. Zanimljivo je da je ona, prema našim spoznajama, prva državljanka Republike Hrvatske koja je na tom fakultetu doktorirala iz ovog područja. Rođena je 1961. g. u Bitoli u Makedoniji. Diplomirala je povijest i arheologiju na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, gdje je na arhivistici (Odsjek informacijskih znanosti) obranila magistarski rad "Položaj, uloga i promjene pismohrana i arhiva kao posljedica širenja elektroničke uprave". Mentor rada je bio prof. dr. sc. Damir Boras. Od 2002. g. radi u Uredu za opće poslove Hrvatskoga sabora i Vlade RH. Prethodno je bila zaposlena u Hrvatskom državnom arhivu radeći u struci. Do sada je samostalno, ili kao voditelj radne grupe,

sredila oko 2,5 dužnih kilometara gradiva raznih fondova i zbirki te izradila relevantna obavijesna pomagala. Članica je *Međunarodnog instituta arhivskih znanosti Maribor/Trst i Documente – Centra za suočavanje s prošlošću*. Aktivna je članica više stručnih udruga i redakcije e-biltena HID – Drobilica (<http://www.hidd.hr>). Sudjelovala je na brojnim nacionalnim i međunarodnim skupovima i savjetovanjima na kojima je držala referate. U domaćim i stranim znanstvenim i stručnim časopisima, zbornicima i knjigama, e-publikacijama i web stranicama objavila je oko 120 radova, izvješća, recenzija, prikaza, osvrti, priloga, sažetaka i prijevoda stranih referata, te članaka vezanih uz arhivistiku, uredsko poslovanje ili popularizaciju arhivske službe. Objavljena su joj tri prijevoda stručnih arhivističkih priručnika (popis značajnijih radova dostupan na <http://bib.irb.hr>).

Doktorska disertacija:

Institucije državne uprave Republike Hrvatske od 1990. do 2004. godine

Predmet disertacije je povijest institucija državne uprave Republike Hrvatske od osamostaljivanja 1990. g. do 18. lipnja 2004. g. kada Europsko vijeće promiče RH u službenog kandidata za članstvo u Europskoj uniji. Zadovoljenje kriterija koji su preduvjeti članstva RH u EU na određeni način znači prestanak djelokruga i ovlasti institucija političkog sustava i državne uprave koje se postojale od 1990. do 2004. g., te se one već sada u određenom smislu mogu smatrati povijesnim. Rad obuhvaća institucije političkog sustava RH: Sabor, Predsjednika Republike, Vladu RH i tijela državne uprave, kontekst u kojem institucije djeluju, njihove nadležnosti, promjene ustrojstva, tijela u sastavu, promijene, osnivanja i ukidanja.

Posebne okolnosti osamostaljivanja i razvoja RH kao države utjecali su na nastanak i razvoj institucija državne uprave. Uspostavom RH kao samostalne države Hrvatska se po prvi put našla pred zadaćom stvaranja cjelovitog, vlastitog sustava državne uprave, te je po svom nastanku i osnutku utemeljila institucije uprave koje u dotadašnjoj SRH nisu postojale. Institucije državne uprave pojavljuju se kao izravan odgovor na nove okolnosti, odnosno oblik su svladavanja životno važnih zadaća. Ukupno gledajući, kao i u pojedinim razdobljima, institucija je mnogo i one su raznovrsne. Razvojem društva mijenjaju se ciljevi državne uprave, njezino ustrojstvo i način rada, te se od ciljeva vlasti prelazi na ciljeve službe, tj. na djelatnosti koje služe ostvarivanju i zadovoljavanju interesa državljana.

Poznavanje povijesti i djelokruga rada određene institucije polazna je točka cjelokupnog rada arhiva i arhivista, te pružanja preciznih i smislenih znanstvenih informacija korisnicima arhivskoga gradiva. Rad arhiva nije moguć bez potpunog i preciznog poznavanja i praćenja nastanka, razvoja i, eventualno, ukidanja stvaratelja, odnosno svakog tijela državne uprave i svega onoga što čini sadržaj njegove djelatnosti, njegovih osnovnih zadaća. Temeljito poznavanje povijesti institucija preduvjet je i razvoja arhivske znanosti.

Kako do sada u hrvatskoj arhivistici, a i šire, nije bilo djela čiji bi predmet bila povijest institucija i organizacija državne uprave RH u cjelini, ovo će pionirsko djelo poslužiti, kao sistematizirano znanje i spoznaja, svima koji sudjeluju u radu uprave, arhivistima, upravnim pravnicima, povjesničarima, politolozima, sociolozima, učenicima i studentima navedenih disciplina, te sadašnjim i budućim korisnicima arhivskoga gradiva.

Pripremio Ivo Tokić

ZAMP-ov pristup: svakog građanina barem na jedan dan u zatvor

Služeći se logikom HDS ZAMP („stručna“ služba za obavljanje djelatnosti ostvarivanja i zaštite autorskih glazbenih prava pri Hrvatskom društvu skladatelja) sudovi bi trebali osuditi svakog građanina Republike Hrvatske zbog nezakonitih radnji. Što rade nezakonito?

Pa ako ništa drugo, onda krađu sve što im dođe pod ruku. Robe ima na sve strane u sve većem broju supermarketa, ali i po tvornicama, na njivama, svugdje oko nas. Kada ne krađu takvu robu, onda krađu muziku. To je logika ZAMP-a. Imamo na raspolaganju suvremenu informatičku opremu pa možemo lako pomoću te opreme umnažati neki muzički CD, DVD i ostalo. Bez dokaza da to itko od nas radi, oni su izborili pravo ubiranja harača kod svake prodaje praznih e-medija, jer su sigurni da mi na njih kopiramo pjesme njihovih članova. Ja to zaista ne radim, a ako bih i radio, neka me ulove, tuže i osude, budući da bih u tom slučaju kršio zakon o autorskim pravima. Ali ne, oni bez dokaza naplaćuju kaznu i unatrag svakom kupcu praznih e-medija. Koliko poznajem naš Ustav, nitko nije kriv dok mu krivnja u sudskom procesu nije dokazana. Prema tome, njihov je postupak neustavan.

Nakon ovoga možemo očekivati da će vlasnici patenata napraviti svoju udrugu i nametnuti sličan harač svim građanima kupcima industrijske robe. Iza toga, vlasnici zaštitnih žigova mogu postupiti slično, jer smo zidove u svojim kućama i stanovima potajno ukrasili njihovim zaštićenim znakovima. Prema logici ZAMP-a, to sada svatko lako može izvesti, jer je tehnologija za to dostupna svakome.

Takvom analogijom, bez sudskog postupka svaki bi građanin mogao biti i pritvoren, jer smo svi mi potencijalni kradljivci kruha, auta, autorskih prava, zraka.

Samo se netko treba dosjetiti i sklopiti ugovor s Gospodarskom komorom o tome. No, ne moramo se plašiti. Nema ništa od takvog crnog scenarija. Naime, samo stoga jer su nam zatvori pretrpani.

Tibor Tóth

Sporazum o zaštiti autorskih prava i neki komentari s foruma

Bez da u pregovore uključi predstavnike potrošača elektroničkih uređaja i medija za pohranu podataka, predstavnici Hrvatskog društva skladatelja - Zaštita autorskih muzičkih prava (HUS ZAMP) i Sektora za trgovinu Hrvatske gospodarske komore, kako navodi Hina, potpisali su Sporazum o osnovnim načelima i uvjetima za ostvarivanje prava na naknadu za reproduciranje autorskog djela za privatno ili drugo vlastito korištenje. Riječ je o tzv. sustavu privatnog kopiranja koji hrvatskim građanima omogućuje legalno presnimavanje zaštićenih autorskih djela za privatno i drugo vlastito korištenje, ili pojednostavljeno, omogućuje im da legalno kupljeni CD ili DVD sa zaštićenim autorskim sadržajem mogu kopirati, ako tu kopiju koriste za osobnu upotrebu. Za takvu reprodukciju (umnožavanje) za privatno ili drugo vlastito korištenje naknada će se naplaćivati za elektroničke uređaje i medije za pohranu podataka, a obveznici plaćanja te naknade su hrvatski uvoznici i proizvođači takve opreme. Sporazum propisuje i cjenik naknada, a, prema procjenama ZAMP-a, ove bi se godine na temelju naknada za reproduciranje autorskog dijela moglo prikupiti između 3 i 4 milijuna kuna. Sporazum će se odnositi i na prošlu godinu, a sadrži i klauzulu postupnog povećanja naknade u idućim godinama. Tako bi primjerice naknada za prazne CD-e u ovoj godini iznosila 0,08 kuna, a postupno će rasti na 0,64 kune koliko će naknada iznositi u drugom polugodištu 2009. Naknada za prazan DVD je 0,12 kuna u ovoj godini, odnosno 0,96 kuna od sredine 2009., a iznos naknade za sve memorijske kartice kapaciteta do 5 gigabajta (GB) sa šest kuna u ovoj postupno će rasti do 32 kune. Sporazum predviđa i naknade za IT uređaje, primjerice za CD i DVD snimač naknadu od 4 kune u ovoj godini s povećanjem na 16 kuna u drugoj polovici 2009, kao i za ostale uređaje, pa će najveću naknadu, od 40 kuna u ovoj godini, imati HF-FI rekorder s tvrdim diskom do 100 GB, a naknada za taj uređaj postupno će rasti do 160 kuna. Sporazumom je, ističe predsjednik HDS-a Željko Brkanović, utvrđen cjenik koji, mišljenje je i struke, neće znatnije opteretiti tržište.

Nezadovoljstvo pak potpisanim sporazumom izrazio je predstavnik udruge Potrošač Zdravko Lipušić koji tvrdi da udruge potrošača nisu bile uključene u pregovore, a mišljenja je i da HGK nije referenca za pregovore o spomenutoj temi. Zamjenik direktora ZAMP-a, Nenad Marčec, izrazio je žaljenje što se nisu sjetili razgovarati s potrošačima te je rekao kako su sada spremni na razgovor. Sada je, doduše, Sporazum već potpisan...

Kako dalje komentira BUG, od novca kojeg će dati potrošači tih proizvoda kroz njihovo povećanje cijena, ZAMP neće ništa uložiti u osuvremenjivanje digitalne distribucije glazbe u Hrvatskoj poput dovođenja iTunesa na naše tržište jer ih glazbeni autori, u čije ime djeluju, to nisu niti tražili. Tri do četiri milijuna kuna, koliko misle putem naknada namiriti u 2007. godini, tvrde u ZAMP-u, autori su tražili da se u potpunosti raspodijeli na njihove osobne račune.

Aktualna tema oko uvođenja naknade na svaki uvezeni ili proizvedeni CD, DVD, memorijsku karticu, MP3 player, tvrdi disk i slično dobiva i novu dimenziju. Odgovorni iz ZAMP-a su u javnosti objašnjavali način raspodjele tako prikupljenih sredstava, a koji se svodi na činjenicu da je potrebno procijeniti odnose na glazbenoj sceni putem rang lista prodaje nosača zvuka, lista emitiranja na radiju i televiziji te „drugih načina procjene“ pa bi se i prihodi među izvođačima dijelili sukladno procijenjenim udjelima (dakle, komercijalniji izvođači više, manje komercijalni manje). Ostavimo sada na stranu nedovoljno razjašnjeno pitanje plaćanja autorskih prava stranim autorima i izvođačima po ovoj osnovi, zanimljiv je komentar koji se pojavio da će pri tome neki domaći nekomercijalni autori čiju je recepciju teško izmjeriti, ali koja u izvjesnoj mjeri nesumnjivo postoji, nužno ostati bez zaslužene naknade, dok će drugi dobiti i ono nezaslužno. Odgovor iz ZAMP-a je bilo slijevanje ramenima i objašnjenje da nema savršenog načina za korektnu detaljnu procjenu prava na naknadu za reproduciranje svim autorima i izvođačima.

Još je zanimljivije tumačenje koje je u svezi raspodjele novaca dao Hrvoje Hribar, hrvatski redatelj i predsjednik Hrvatskog društva filmskih radnika. Reagirajući na peticiju protiv tog "harača" koja je kružila e-mail sandučićima, on je oštro pismeno reagirao nazvavši cijelu akciju "Magarećom peticijom" jer se bori protiv prinosa na nosače slike i zvuka koja je, prema njegovom mišljenju, prvi kulturni namet što su ga kod nas umjetnici uspjeli nametnuti profitu. Hribar peticiju smatra prijevarom trgovaca koji žele što više zaraditi ne mareći za kulturne vrijednosti. Cijela poanta takvog reagiranja leži u prijedlogu da novac od nameta ne dobivaju izvođači koji se najviše piratiziraju (Škoro, Thompson, Oliver, Mladen Grdović i drugi) nego svekolika zajednica glazbenih i audiovizualnih stvaralaca poput Babaje, Berkovića, Bjelinskog i Matišića, Rundeka, Pogorelića, Francija Blaškovića i Lidije Bajuk. Drugim riječima, novac od naknade na prazne nosače zvuka ne bi dobili oni koji su najviše pogođeni piratstvom, jer su i inače najprodavaniji, nego bi naknada išla u džepove manje tiražnih izvođača. Hribar navodi da su najnoviji namet izborili upravo hrvatski kulturnjaci kroz tijela civilnog društva, boreći se protiv domaćeg proameričkog lobija. Radi se navodno o mjeri koja je još 60-ih uvedena kao standard u sve europske države, a u nas je izborna zahvaljujući podršci EU.

Što o tome, s druge strane, misle potrošači može se dijelom zaključiti iz nekoliko njihovih karakterističnih komentara odabranih s više foruma:

„Sad mi je još jasnije koliko je ovo nepravedna ideja: novac ne ide onima koji su najviše oštećeni piratstvom, nego onima koji se nisu uspjeli namiriti od prodaje. Sramota! Materijalne interese 'kulturnjaka' treba drukčije štiti, a ne odredbama koje inkriminiraju slobodnu upotrebu medija za pohranu podataka.“

„Počela je otimačina oko te love! Bit će razbijenih glava! Bolje da se taj zakon nije ni uvodio, a svatko neka se na komercijalnoj osnovi snađe kako će naplatiti svoju slušanost! Neka plati inovatorima da ga zaštite. Uostalom, da li će se netko baviti glazbom, ili neće, to je njegova privatna stvar. A da li ću ja kupiti cd da na njega spremam podatke o kontima nečije glavne knjige, to je moj problem. Zašto bih ja morala plaćati naknadu muzičarima za knjigovodstvene poslove. Svašta.“

„Podržavam borbu protiv američkog kulturnog imperijalizma. Ali, koliko mi je poznato, nijedan od navedenih umjetnika nije gladan ili beskućnik. Pa što ih sprečava da rade dobre stvari kao u osamdesetima? Da li mi trebamo plaćati namet (na pamet) da im olakšamo teško razdoblje u njihovom životu? Shvatio bih još da se radi samo o kazetama, ali oporezovati informatičku opremu koja se koristi u stotine drugih svrha je suludo.“

„Nije stvar ni u 96 niti u 12 lipa. Radi se o principu. Zašto bi se nekome po sili zakona slijevao novac u džep, a da sam nije ništa privrijedio? Svaka šuša može izdati album, kojeg možda nitko neće kupiti, ali su mu ovim putem osigurani kakvi-takvi prihodi.“

„Katastrofa. Proizvod koji je kvalitetan se prodaje, a proizvod koji nije kvalitetan ćemo sufinancirati tako da i dalje može postojati. Super.“

„Zanimljivo, a nikog ne muči to kaj ti vrli muzičari u pravilu ne prijavljuju sve svoje prihode nego umjesto njih MI plaćamo porez i uplaćujemo za njihove mirovine i još se imaju obraza buniti! A neki bi trebali plaćati da ih netko hoće slušati...“

„Za očekivati je, da se svim vozačima naplati paušalni iznos za moguće krivo parkiranje, kao i za moguće prekoračenje brzine.“

„Budući da ovaj sporazum predstavlja proširenje već poznatih principa logike trebalo bi ih što prije primijeniti i na ostala područja zaštite autorskih prava. Npr., trebalo bi plaćati naknadu za papir, čisti bijeli papir. Zašto? Zato što bi netko, primjerice, mogao prepisati pjesmu Dobriše Cesarića i čitati ju izvan radnog vremena knjižnice u kojoj je posudio knjigu. Što se tiče likovne umjetnosti trebalo bi, na primjer, prolaznicima naplaćivati vizualni kontakt, makar i krajičkom oka, sa skulpturama koje se nalaze na javnim površinama, a arhitektima bi valjalo plaćati naknadu za svaki korak načinjen preko jednog perivoja, parka, unutar zgrade, itd. Međutim, onima koji su se dosjetili ovakve naknade trebalo bi progledati kroz prste glede korištenja autorskog prava na logiku kakvu poznamo zahvaljujući Aristotelu i drugim grčkim filozofima. Naime, i logika je, u tom smislu, nekakvo intelektualno vlasništvo, ali njezino pogrešno korištenje ne treba naplaćivati.“

„Hrvatska gospodarska komora je neprofitna, nevladina, stručno poslovna udruga svih pravnih subjekata koji se bave gospodarskom djelatnošću. Znači li to da udruga potrošača može sklopiti sporazum s građanima i raznim udrugama o neplaćanju RTV pretplate ili da HRT mora plaćati građanima naknadu? Pa svatko može napraviti sporazum o nečemu. Koliko to ima zakonsku osnovu?“

Pripremio Ivo Tokić

Događanja

Drugi regionalni forum: Utvrđivanje istine o ratnim zločinima i sukobima Zagreb, 8. i 9. veljače 2007. g.

Documenta - Centar za suočavanje s prošlošću (Zagreb), Fond za humanitarno pravo (Beograd) i Istraživačko dokumentacijski centar (Sarajevo), organizirali su u Zagrebu, 8. i 9. veljače t.g. međunarodnu konferenciju o utvrđivanju istine nakon ratnih sukoba. Prva konferencija održana je u Sarajevu u svibnju 2006. godine. Ciljevi ovog skupa su kontekstualiziranje tema vezanih uz ratna zbivanja, te produbljivanje dijaloga o efikasnim mehanizmima kojima bi se postigla veća društvena prijemчивost za sustavno i odgovorno suočavanje s novijom prošlošću post – jugoslavenskih zemalja. Konferenciju su otvorili, u prepunoj dvorani hotela Sheraton Zagreb, riječima dobrodošlice, Vesna Teršelič, voditeljica Documente, Jadranka Kosor, potpredsjednica Vlade i Ministrica obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti i Stjepan Mesić, predsjednik Republike Hrvatske. U radu konferencije sudjelovalo je cca 350 soba – domaćih i stranih dužnosnika, zastupnika i državnika, diplomatskog osoblja, zaposlenika i čelnih osoba tijela izvršne i sudske vlasti, djelatnika međunarodnih organizacija i brojnih udruga, profesora, novinara i umjetnika među kojima su: Žarko Puhovski, Mark Freeman, Yuri Afanasiev, Nataša Kandić, Zoran Pusić, Safer Hukara, Clint Williams, Drago Hedl, Ivo Josipović, Carla del Ponte, Mladen Bajić, Marinko Jurčević, Vladimir Vukčević, Fausto Pocar, Meddžida Kreso, Biljana Sinanović, Katarina Kruhonja, Ljiljana Alvir, Vjera Solar, Tomo Aračić, Nataša Govedić, Borka Pavičević, Nenad Puhovski, Slobodan Šnajder, Dino Mustafić, Haris Pašović, Janko Baljak, Šeki Radončić, Zlatko Topčić, Vesna Pusić, Gordana Sobol, Milorad Pupovac, Srđan Dvornik, Igor Graovac, Hans Holthuis...

Rad konferencije odvijao se kroz plenarne sjednice:

- Tranzicijska pravda – mehanizmi za utvrđivanje istine – svjetska i regionalna iskustva
- Važnost činjenica u utvrđivanju istine
- Uloga sudskih procesa za ratne zločine u kazivanju istine
- Utvrđivanje istine na regionalnoj razini iz perspektive žrtava
- Umjetničko izražavanje u kazivanju istine
- Analiza praksi suočavanja s prošlošću u zakonodavnim tijelima
- Značaj i budućnost haškog arhiva

Konferencija je upotpunjena koncertom Dunje Knebl i projekcijom filmova: Lora svjedočanstva, Karneval, Vukovar – Završni rez.

Više na: <http://www.documenta.hr>

Živana Heđbeli

400. obljetnica NSK: Četiri stoljeća 'memorije hrvatskoga naroda'

U četvrtak 22.veljače 2007., na Dan NSK koji je ustanovljen u spomen na dan kad je 1483. završeno tiskanje prve hrvatske knjige, obilježilo se prigodnom svečanošću četiri stoljeća postojanja Nacionalne i sveučilišne knjižnice. Tom su prigodom u predvorju otvorene izložbe "Blago NSK" i "Povijest NSK", a predstavljena je i monografija o NSK koju je uredio prof. dr. Aleksandar Stipčević. To je ujedno i prva monografija o toj kapitalnoj ustanovi u njezinoj dugoj povijesti. Veliki jubilej će se obilježavati tijekom cijele godine. Tako će osim već započetoga ciklusa od deset tribina o deset najznačajnijih hrvatskih knjiga, biti organizirane i tribine "Kako nas vide korisnici" na kojima će se komentirati rezultati istraživanja o zahtjevima i potrebama onih kojima su usluge NSK i namijenjene, ponajprije studenata i znanstvenika. U svibnju će se održati međunarodni znanstveni skup o tome kako su nastajale europske nacionalne knjižnice, ali i o tome kakva će im uloga biti u tehnološki i informacijski još razvijenijoj budućnosti. Obilježavanju jubileja se pridružuju i druge velike ustanove pa će Hrvatska televizija snimiti dokumentarni film o NSK, Hrvatske pošte objavljuju prigodnu marku, a Zagrebačka filharmonija će u prosincu darovati koncert posvećen ovoj obljetnici. NSK planira pozvati hrvatske umjetnike na natječaj u sklopu kojega će izraditi ex librise za jubilej. Osim toga, NSK planira pokrenuti i Glasilo NSK, te osnovati Društvo prijatelja NSK.

Pripremio Ivo Tokić

Skupovi

7. seminar knjižnica u sustavu znanosti i visoke naobrazbe Knjižnice i korisnici: nazovi K za korisnika Zagreb, 2.-3. ožujka 2007.

Već tradicionalno godišnje okupljanje knjižničara koji djeluju u sustavu znanosti i visoke naobrazbe održat će se ovog ožujka po sedmi put. Ovaj skup redovito okuplja sve one koje zanima složen sustav akademskog knjižničarstva i znanstvenih informacija. Očekuje se 200-250 sudionika, prvenstveno iz fakultetskih i specijalnih, ali i sveučilišnih, narodnih i školskih knjižnica iz cijele Hrvatske. Organizaciju dijele CARNet, Fakultet elektrotehnike i računarstva i Filozofski fakultet u Zagrebu. Nakon uspješnog lanskog gostovanja „na brdu“ (Fizički odsjek i Matematički odjel PMF-a), ove godine ponovno se vraćamo u okrilje ljubaznog FER-a.

Glavna tema ovogodišnjeg Seminara bit će središnja točka svake knjižnice: novi, promijenjeni korisnik; kvaliteta usluga knjižnica; izobrazba korisnika; suradnja među knjižnicama; uloga knjižnica u novom, reformiranom sveučilištu te uloga knjižnica u prosudbi znanstveno-istraživačkog rada.

Namjera je sudionicima kroz predavanja i radionice pružiti praktične savjete i predstaviti alate primjenjive u njihovom svakodnevnom poslu. Inozemni pozvani predavači dolaze iz SAD-a, Austrije i Slovenije. Teme radionica su digitalni repozitoriji, knjižnične usluge za osobe s posebnim potrebama, konverzija podataka iz CDS/ISIS UNIMARC formata u MARC21, korištenje modernih tehnologija u podučavanju korisnika, organizacija edukacije korisnika akademskih knjižnica, kao i niz prezentacija sponzora (Thomson Scientific, Emerald, Ovid...).

Više o programu, prijavi i ostalim detaljima Seminara možete naći na adresi <http://www.szi.hr/seminar>

Marina Mayer

Okrugli stol: Hrvatski znanstveni elektronički časopisi Zadar, 24. ožujka 2007.

U organizaciji Povjerenstva za izdavačku djelatnost, Odjel za knjižničarstvo Sveučilišta u Zadru, Croatian Medical Journal i HID – Hrvatskog informacijskog i dokumentacijskog društva, održat će se Okrugli stol o hrvatskim znanstvenim elektroničkim časopisima na Novom kampusu Sveučilišta u Zadru. Uvodne riječi održat će prof. dr. sc. Ante Uglešić, prorektor Sveučilišta u Zadru i predsjednik Povjerenstva za izdavačku djelatnost Sveučilišta, zatim prof. dr. sc. Ana Marušić, glavna urednica Croatian Medical Journal te prof. dr. sc. Damir Sapunar, predsjednik Upravnog vijeća Nacionalne i sveučilišne knjižnice. Na ovom stručnom skupu predviđene su dvije teme:

Tema I. Portali hrvatskih znanstvenih elektroničkih časopisa : moderator je Srećko Jelušić, a urednici portala hrvatskih znanstvenih elektroničkih časopisa predstaviti će svoja mrežna mjesta, objasniti sustav uključivanja časopisa, modalitete suradnje, primijenjenu tehnologiju, statistiku posjećenosti, održivost, planove za budućnost.

Tema II. Nove informatičke tehnologije u procesu proizvodnje časopisa : moderator je Marko Gašpić, a sudionici mogu razmijeniti iskustva o korištenju novih programa koji olakšavaju proces izrade znanstvenog časopisa, posebice glede potrebe da se sadržaji znanstvenih časopisa izvode u tri oblika (1 way in – 3 way out tehnologija) – tiskani oblik, interaktivni PDF i XML.

Pozvana su sljedeća izlaganja:

- Prof. dr. sc. Sven Lončarić, Fakultet elektrotehnike i računarstva, Zagreb. Iskustva u razvoju i korištenju informacijskog sustava Papyrus za izdavanje časopisa Journal of Computing and Information Technology.
- Mr. sc. Teo Matković, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu. Lokalizacija i implementacija otvorenih sustava za uređivanje i objavljivanje u hrvatskim znanstvenim časopisima kroz primjer Revije za socijalnu politiku I sustava Open Journal Systems.
- Mr. sc. Jadranka Stojanovski, Hrvatsko informacijsko i dokumentacijsko društvo, Zagreb, Planovi razvoja sustava za uređivanje časopisa kao segmenta portala HRČAK.
- Mr. sc. Tibor Toth, Hrvatsko informacijsko i dokumentacijsko društvo, Zagreb. Koliko je debeo HRČAK nakon prve godine?
- Doc. dr. sc. Mirna Willer, Nacionalna i sveučilišna knjižnica, Zagreb. Hrvatski mrežni znanstveni časopisi i obvezni primjerak u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici.

Prijave za sudjelovanje do 15. ožujka 2007. prima Emilija Matassi Botunac, tajnica Odjela za knjižničarstvo Sveučilišta u Zadru na e-mail ematassi@unizd.hr ili na telefon: 023 311 540.

Više na: <http://www.unizd.hr/Default.aspx?alias=www.unizd.hr/knjiznicarstvo>

Tibor Tóth

9. dani specijalnih i visokoškolskih knjižnica: Iskorak prema novom knjižničnom sustavu Voyager Opatija, 13.-16. svibnja 2007.

Dani specijalnih i visokoškolskih knjižnica održat će se deveti put u Opatiji, u hotelu Adriatic, od 13. do 16. svibnja 2007. godine u organizaciji Hrvatskog knjižničnog društva, Sekcije za specijalne i visokoškolske knjižnice, Nacionalne i sveučilišne knjižnice i Sveučilišne knjižnice Rijeka. Ovogodišnji skup bavit će se primjenom novog integriranog knjižničnog sustava knjižničnog paketa Voyager u knjižnicama u sustavu znanosti i visokog školstva. Skup će se sastojati od pozvanih izlaganja, posterskih izlaganja i većeg broja radionica. Na skupu će se svojim proizvodima predstaviti i nakladnici i dobavljači informacijskih izvora. U radionicama će se prikazati kako se odvija migracija podataka u MARC21 te predstaviti moduli katalogizacije u Voyageru. Održat će se i radionica Komisije za nabavu i međuknjižničnu posudbu: Nabava i međuknjižnična posudba – moduli Voyagera.

Na poticaj komisija u sastavu sekcije za specijalne i visokoškolske knjižnice održat će se okrugli stol o primjeni Pravilnika o matičnoj djelatnosti u specijalnim i visokoškolskim knjižnicama. Bit će organizirana i stručna ekskurzija „Pismo, knjiga i knjižnice otoka Krka“ kako bismo zaokružili upoznavanje o putevima glagoljaša koje smo dijelom posjetili u Istri na prošlogodišnjim danima. Konačan program skupa bit će dostupan na mrežnim stranicama HKD-a <http://www.hkdrustvo.hr/hr/skupovi/skup/95/>. Također, održat će se i prezentacija posterskih izlaganja te molimo zainteresirane da se aktivno uključe u sudjelovanje posterske sesije na temu skupa ili na temu edukacije knjižničara i njihovih korisnika te novih načina rada u specijalnim i visokoškolskim knjižnicama. Prijedloge za izlaganje na posteru molimo pošaljite najkasnije do 1. travnja 2007. Ireni Pilaš (ipilas@nsk.hr) tel. 616-4004 ili online prijavom.

Irena Pilaš

Informacijska tehnologija i novinarstvo Dubrovnik, 21-25 svibnja, 2007.

Dvanaesta međunarodna konferencija Informacijska tehnologija i novinarstvo održava se u Inter-univerzitetskom centru u Dubrovniku od 21. do 25. svibnja 2007. godine. Konferenciju organiziraju Fakultet političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu – Studij novinarstva i Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu – Odsjek za informacijske znanosti. Ove će godine glavna tema skupa biti: *Kolaborativni mediji*.

Rok za prijavu izlaganja (naslov i sažetak) je 23. travanj 2007. Prijave treba poslati e-mailom na: prof.dr.sc. Nenad Prelog, Fakultet političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, e-mail: nenad.prelog@mvp.hr. Navedite naslov izlaganja, ime(na) autora, naziv institucije i sažetak (150-200 riječi) na hrvatskom i engleskom. Posljednji rok za prijavu sudjelovanja (bez izlaganja) je 14. svibanj 2007. Kotizacija iznosi 500 kn.

Tibor Tóth

Knjige, časopisi

Novi broj Arhivskog vjesnika

U prosincu 2006. g. objavljen je najnoviji broj Arhivskog vjesnika, god 49/2006, str. 1-296, (ISSN 0570-9008), godišnjaka Hrvatskog državnog arhiva. Sadržaj publikacije podijeljen je u pet većih cjelina: Rasprave i članci; Događanja; Prikazi i recenzije; Nekrolozi; Prinove.

Cjelina *Rasprave i članci* sastoji se od dva dijela. Prvi je dio *Arhivska teorija i praksa* u kojemu je 6 radova. Stjepan Ćosić i Vlatka Lemić autori su članka pod nazivom Rad arhiva u uvjetima suprotstavljenih utjecaja: država - društvo – korisnici. Mirjana Matijević Sokol govori o Marku Lauru Ruiću (1736-1808) kao sakupljaču i obrađivaču diplomatske građe. Rajka Bućin piše o uredskom poslovanju i registraturi Hrvatsko-slavonskog namjesništva (1854-1861). Ljiljana Antonić predstavlja Projekt sređivanja i digitalizacije zemljišnih knjiga. Ana Garvas Delić i Miroslav Milinović opisuju prikupljanje, odabir, obradu i pohranu dokumenata sa službenih mrežnih stranica tijela javne vlasti Republike Hrvatske. Hrvoje Stančić piše o arhivskom gradivu u elektroničkom obliku i mogućnostima zaštite i očuvanja na dulji vremenski rok.

Cjelina *Povijest institucija* sadrži 2 rada i to Marijane Jukić koja piše prilog za poznavanje ustanova te govori o Savezu udruženja boraca Narodnooslobodilačkog rata Hrvatske (1947-1992). Drugi rad je Siniše Lajnerta o ustroju Željezničke uprave Zagreb (1945-1947).

Cjelinu *Događanja* čini devet priloga o stručnim savjetovanjima, konferencijama i događanjima u zemlji i inozemstvu. U *Recenzijama i priložima* je 20 prikaza stručnih časopisa, knjiga i publikacija. U cjelini *Prinove* dan je popis fondova i zbirki koje je Hrvatski državni arhiv, odnosno Hrvatska kinoteka, preuzeo po službenoj dužnosti, otkupio, dobio na dar ili razmijenio.

Živana Heđbeli

HID-Drobilica

Glavni urednik : mr.sc. Ivo Tokić, tel. 01/2381-624, e-mail: ivo.tokic@ina.hr

Članovi uredništva: mr.sc.Tibor Tóth, dr.sc. Živana Heđbeli, Marina Mayer, mr.sc.Daniela Sraga, mr.sc. Irena Pilaš

HID

Hrvatske bratske zajednice 4, 10000 Zagreb, Hrvatska

Tel.: +385 1 3722 643; faks: +385 1 3722 630 <http://www.hidd.hr>

Matični broj: 0513814

Žiro račun: 2340009-110007285